

Η μεταμόρφωση του Λευκίππου

Ἄντωνῖνος Λιβεράλις, Μεταμορφώσεων Συναγωγή 17 (διασκευή)

Ο Αντωνίνος Λιβεράλις (πιθ.2ος αι. μ.Χ.) έζησε στη Ρώμη και ασχολήθηκε με τη μυθογραφία. Στο έργο του *Μεταμορφώσεων Συναγωγή* καταγράφει σε πεζό λόγο μια σειρά μεταμορφώσεων ανθρώπων σε ζώα ή σε αντικείμενα. Μεταξύ αυτών παραδίδει και τον μύθο του Λευκίππου, που γεννήθηκε κορίτσι και χρειάστηκε θεϊκή παρέμβαση, για να μεταμορφωθεί σε αγόρι και να μη θανατωθεί από τον ίδιο τον πατέρα του.

Γαλάτεια ή Εύρυτίου τοῦ Σπάρτωνος συνεζύγη ἐν Φαιστῶ τῆς Κρήτης
Λάμπρῳ τῷ Πανδίωνος, ἀνδρὶ τὰ μὲν εἰς γένος εὖ ἔχοντι, βίου δὲ ἐνδεεῖ.
Οὗτος, ἐπειδὴ ἐγκύμων ἦν ἡ Γαλάτεια, ἠύξατο μὲν ἄρρενα γενέσθαι αὐτῷ
παῖδα, προηγόρευσε δὲ τῇ γυναικί, ἐὰν γεννήσῃ κόρην, ἀφανίσαι. Τῇ δὲ
Γαλατεῖα θυγάτηρ ἐγένετο. Καὶ κατοικτεῖρασα τὸ βρέφος καὶ τὴν ἐρημίαν τοῦ
οἴκου λογισαμένη ἐψεύσατο τὸν Λάμπρον ἄρρεν λέγουσα τεκεῖν καὶ ἐξέτρεφεν
ὡς παῖδα κοῦρον ὀνομάσασα Λεύκιππον. Ἐπεὶ δὲ ἠύξετο ἡ κόρη καὶ ἐγένετο
ἄφατόν τι κάλλος, δείσασα τὸν Λάμπρον ἡ Γαλάτεια, κατέφυγεν εἰς τὸ τῆς
Λητοῦς ἱερὸν καὶ πλεῖστα τὴν θεὸν ἰκέτευσεν, εἴ πως αὐτῇ κόρος ἡ παῖς ἀντὶ
θυγατρὸς δύναιτο γενέσθαι. Ἡ δὲ Λητῶ συνεχῶς ὀδυρομένην καὶ
ἰκετεύουσαν ᾧκτειρε τὴν Γαλάτειαν καὶ μετέβαλε τὴν φύσιν τῆς παιδὸς εἰς
κόρον. Ταύτης ἔτι μέμνηνται τῆς μεταβολῆς Φαίστιοι καὶ τὴν ἑορτὴν Ἐκδύσια
καλοῦσιν, ἐπεὶ τὸν πέπλον ἡ παῖς ἐξέδου.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ἐν Φαιστῷ τῆς Κρήτης Γαλάτεια ἢ Εὐρυτίου τοῦ Σπάρτωνος
Στη Φαιστό της Κρήτης η Γαλάτεια η κόρη του Ευρυτίου του γιου του Σπάρτωνα

συνεζύγη Λάμπρω τῷ Πανδίωνος,
παντρεύτηκε τον Λάμπρο τον γιο του Πανδίονα,

ἀνδρὶ εὖ ἔχοντι μὲν τὰ εἰς γένος, ἐνδεεῖ δὲ βίου.
ἀνδρα ευγενικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ φτωχό.

Οὗτος, ἐπειδὴ ἡ Γαλάτεια ἦν ἐγκύμων, ἠύξατο μὲν γενέσθαι αὐτῷ ἄρρενα παῖδα,
Αυτός, όταν η Γαλάτεια εγκυμονούσε, ευχήθηκε να γεννηθεῖ σε αὐτόν αρσενικό παιδί,

προηγόρευσε δὲ τῇ γυναικί, ἐὰν γεννήσῃ κόρην, ἀφανίσαι.
και ἔλεγε εκ των προτέρων στη γυναίκα, αν γεννήσει κορίτσι, ότι θα το αφανίσει.

Τῇ δὲ Γαλατεία ἐγένετο θυγάτηρ.
Ὅμως στη Γαλάτεια γεννήθηκε κόρη.

Καὶ κατοικτεῖρασα τὸ βρέφος καὶ λογισαμένη τὴν ἐρημίαν τοῦ οἴκου
Και επειδὴ λυπήθηκε το βρέφος και επειδὴ συλλογίστηκε την ερήμωση του σπιτιοῦ

ἐψεύσατο τὸν Λάμπρον λέγουσα τεκεῖν ἄρρεν
εἶπε ψέματα στον Λάμπρο λέγοντας ότι γέννησε αγόρι

καὶ ἐξέτρεφεν ὡς παῖδα κοῦρον ὀνομάσασα Λεύκιππον.
και ἀνέτρεφε σαν γιο αφού το ονόμασε Λεύκιππο.

Ἐπεὶ δὲ ἡ κόρη ἠύξατο καὶ ἐγένετο ἄφατόν τι κάλλος,
Ὅταν ὁμως η κόρη μεγάλωνε και ἐγινε ἀνεῖπωτης ομορφιάς,

ἡ Γαλάτεια δείσασα τὸν Λάμπρον, κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Λητοῦς
η Γαλάτεια επειδὴ φοβήθηκε τον Λάμπρο, κατέφυγε στο ἱερό της Λητώς

καὶ ἰκέτευσεν πλεῖστα τὴν θεὸν,
και ἰκέτευε πάρα πολύ τη θεά,

εἴ πως ἡ παῖς δύναίτο γενέσθαι αὐτῇ κόρος ἀντὶ θυγατρὸς.
μήπως με κάποιο τρόπο το κορίτσι μπορούσε να γίνει γι' αὐτὴν αγόρι ἀντί για θυγατέρα.

Ἡ δὲ Λητὼ ῥκτειρε τὴν Γαλάτειαν ὄδυρομένην συνεχῶς καὶ ἰκετεύουσαν
Και η Λητώ λυπήθηκε την Γαλάτεια επειδὴ οδυρόταν συνεχῶς και ἰκέτευε

καὶ μετέβαλε τὴν φύσιν τῆς παιδὸς εἰς κόρον.
και ἄλλαξε τη φύση του κοριτσιοῦ σε αγόρι.

Φαίστιοι ἔτι μέμνηνται ταύτης τῆς μεταβολῆς
Οι κάτοικοι της Φαιστού ἀκόμη θυμούνται αὐτή τη μεταβολή

καὶ καλοῦσιν τὴν ἑορτὴν Ἐκδύσια,
και ονομάζουν τη γιορτή Εκδύσια,

ἐπεὶ ἡ παῖς ἐξέδου τὸν πέπλον.
επειδὴ η κόρη ἐβγαλε το πέπλο.

Ερμηνευτικά σχόλια

τὴν ἑορτὴν Ἐκδύσια: Γιορτὴ πρὸς τιμὴν τῆς Φυτίας Λητώς που τελούνταν στὴ Φαιστό τῆς Κρήτης σὲ ἀνάμνηση τῆς θαυμαστῆς μεταμόρφωσης τοῦ κοριτσιοῦ σὲ ἄντρα χάρις στὴν παρέμβαση τῆς Λητώς. Κατὰ τὴ διεξαγωγὴ τῆς γιορτῆς οἱ μελλόνυμφοι κοιμόνταν μπροστὰ στὸ ἀγάλμα τοῦ Λευκίππου ποῦ εἶχε στηθεῖ στὸ ἱερό τῆς θεᾶς. Κατόπιν εἴτε ἐγδύναν τελετουργικά τὸ ξόανο τοῦ Λευκίππου εἴτε οἱ ἄντρες ἀντάλασσαν τὰ ρούχα τοὺς με τὶς υποψήφιες συζύγους τοὺς. Σύμφωνα με ἄλλες μαρτυρίες, ἡ γιορτὴ συνδεόταν με τὴ μετάβαση τῶν νεαρῶν Κρητῶν ἀπὸ τὴν παιδικὴ στὴν ἀνδρική ηλικία. Οἱ ἔφηβοι (ποὺ ονομάζονταν καὶ ἐκδυόμενοι) ἀφηναν τὰ παιδικὰ ρούχα τοὺς, ἐπαιρναν τὰ ὅπλα τοὺς καὶ γίνονταν πολῖτες.

ἐπεὶ τὸν πέπλον ἢ παῖς ἐξέδου: Πέρα ἀπὸ τὴν κυριολεκτικὴ σημασίᾳ τῆς (τὸ κορίτσι ἐβγαλε ἀπὸ πάνω του τὸν κοριτσίστικο πέπλο), ἡ φράση μεταφορικά υποδηλώνει τὴν ἀποβολὴ τῆς γυναικειᾶς φύσης.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Τι ἀνάγκασε τὴ Γαλάτεια νὰ καταφύγει στὴ βοήθεια τῆς Λητώς;
2. Πὼς ἀντέδρασε ἡ Λητὼ στους θρήνους τῆς Γαλάτειας;
3. Σὲ ποια αἰτία οφείλεται, κατὰ τὴ γνώμη σας, ἡ παρατηρούμενη καὶ στὶς μέρες μας (ιδίως σὲ φτωχότερους πληθυσμούς) προτίμηση γιὰ ἀρσενικά τέκνα; Γνωρίζετε ἔργα τῆς ἐλληνικῆς ἢ τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας ποὺ ἀναφέρονται ἄμεσα ἢ ἔμμεσα στὸ θέμα;

